

प्रवेश सं०

सं० अ० आ० सं०

२८५०२

विषय: वेद

क्रम सं०

१५८

नाम

काठवसंहिता (२५-३० अध्यायाः)

ग्रन्थकार

पत्र सं०

१-८, १-७, १-७, १-२, १-६, १-८,

श्लोक सं०

अक्षर सं० (पंक्तौ)

२७

पंक्ति सं० (पृष्ठे)

७

आकार

८.५५४

लिपि: देना

आधार:

काठ

वि० विवरणम्

पी० एस० यू० पा०--७७ एम० सी० ई०--१६५१--५० ०००

000838

१.२४.३
२९३०



हरिः ॐ म॥ हिरण्यगर्भसमवर्तमाने नृलस्य ज्ञातः पतिरेक आसीत् ॥
 सदाचारपथि वीर्यामुले मां प्रसेदे जायं हविषा विधेम ॥ नृपयामगंहितो
 सिप्रजापतये त्वो नृहृदं हामेषते योनिः सूर्यस्ते महिमा ॥ १॥ यस्ते हं सब
 स्तोरे महिमा सर्व नृवृत्तस्ते वा पा अं रिधरे महिमा सर्व नृवा यस्ते दिवि
 सूर्ये महिमा सर्व नृवृत्तस्ते ते महिमे प्रजापतये स्वा हो देवि नमः ॥ २॥ यः
 प्राणतो मिमिशुलो महिमे कुड्द्रा जात गतो ब्रूयां य इति अस्य द्विप
 दः अलुष्य दः कस्मै दे जायं हविषा विधेम ॥ नृपयामगंहितो सि



कृच्छ्रश्च नोक्तुनमो ग्रयै ॥ १२ ॥ स एतितो हस्मि नारय स एतितो हस्मि
 नारयः ॥ स एतितो अस्मि नारय स एतितो हस्मि नारयः ॥ १३ ॥ स एतितो हस्मि
 नारयः ॥ १४ ॥ न वानं एतं म्रियसे न विष्यसि देवी ॥ इदं विषयिभिः सुगोत्रिभिः ॥ यत्र
 स ते सुखं तोयं तेषु यस्तु तत्रैव देवः संविता दधातु ॥ १५ ॥ अग्निः
 पशुरासा ते मां यजंतु स एतं लोकं कर्म जययस्मि नग्निः ॥ स तं लोकं
 को न विष्यति तज्जैष्यसि विवेता अपः ॥ वायुः पशुरासि त्विनां यजं

२

न स एतं लोकं कर्म जययस्मि वायुः ॥ स तं लोकं को न विष्यति तज्जैष्यसि
 विवेता अपः ॥ १५ ॥ सूर्यः पशुरासी ते मां यजंतु स एतं लोकं कर्म जययस्मि
 सूर्यः ॥ स तं लोकं को न विष्यति तज्जैष्यसि विवेता अपः ॥ १६ ॥ प्राण
 युक्ता होतानां युक्ता होतानां युक्ता होतानां ॥ अंबे अंबिके अंबीरि कुन
 मौनयति कश्चन ॥ स संयश्चकः सुत्रं द्विं कां कां पीक वासिनी ॥ ग
 णा नोत्ता गणपतिं हवामेष्टियानीं तद्विषयं तद्विहवां ॥ निधिना
 ली निधिपतिं हवामहे जसो मम ॥ १७ ॥ आह मं जनिगर्भं दं मात



मजासिगर्भधम॥ तावुमोचतुर्ःपुदःसुप्रसीरयाव॥ स्वर्गेत्येकेपे
 श्वोपावशोवासीरैत्युधारेतोदधातु॥ ३॥ तसेक्याअवेगुदेचो
 समुजोचोरयावधेन॥ यःस्त्रीणोत्रीवमोर्जम॥ १॥ युकासुकोशकुं
 काहलुगितिवंचेति॥ अहंसिगुनेपसोनिगैलाकीदिधारका॥ २॥
 यकोसुकोशकुंततकाहलुगिदिवंचेति॥ विवक्षतइयलेमुसु
 मध्वयेमानुस्यमनिनीषथा॥ माताचतेपिताचतेमैवदृश्यरोह
 तः॥ प्रतितामीसितेपितागुनेमुक्तिर्मतस्यत॥ १॥ माताचतेपि
 नाचनेमैवदृश्यकीकतः॥ विवक्षतइयलेमुसुब्रह्ममातंबंदोवहु॥ ॥

३

उद्धोमैनामुखापयगिरोनारधहरंनिव॥ अर्थास्येमध्यमेधत्ताधरी
 तैवातेपुनर्निव॥ ६॥ उद्धोमैनुमुद्ययताद्विरोनारधहरंनिव॥ अ
 र्थास्येमध्यमेजतुशितेवातेपुनर्निव॥ ७॥ यदेस्याधुनेयोव
 धुस्यकमुपातंसत॥ मुक्ताइदेस्याधुनेजतोशोपेशकुला
 इव॥ ८॥ यदेवासेल्लामंगुप्रविष्टीमिनुमाविषु॥ सुक्यादे
 दिश्यतेनारीसुप्रस्याद्विभूवीयथा॥ ९॥ यद्धिरेणयवमत्तिनपु
 ष्यपुमन्यते॥ शूद्रायदयीजाराणपोशीयधनायति॥ १०॥ यद्धि

हिलोयवमसिनपुष्टं बहुमयते ॥ शुद्धोयदयीये ज्ञातेनपोधुमने
 मयते ॥ ११ ॥ दुष्टिका ब्रह्मलो अकारिषंति छोरश्चस्यवाजिनः ॥
 सुरभिलोमुखाकरुसरा आयुध्वित्ताषत ॥ १२ ॥ गायत्रीविष्टु
 जगत्समुष्टुपुष्टासुह ॥ बृहस्पतिहाकुकुसुचीर्निःशम्यंतु
 ला ॥ १३ ॥ द्विपदायाश्चतुष्पदास्त्रिपदायाश्चषड्भेदाः ॥ विष्टुदा
 याश्चसर्वेदाः सुचीर्निःशम्यंतुला ॥ १४ ॥ महानीम्योरेनलोवि
 श्चो आशीमन्त्रं वरीः ॥ मेवीविद्युतो वायः सुचीर्निःशम्यंतुला ॥ १५ ॥



४

नार्यस्तिपन्थो लोमुचिर्चिचंतुमरीषया ॥ देवानोप न्योदिशः सु
 चोर्निःशम्यंतुला ॥ १६ ॥ रज्जुताहर्षिणीः सीसायुजोयुज्यं लेकर्म
 नि ॥ अश्चस्यवाजिनैस्त्रिचिसिमाः शम्यंतु शम्यंतीः ॥ १७ ॥ कु
 विष्टुं गम्यंमंलोयवंचिद्यथादासं नुपूर्वविपुय ॥ इहेहं वाक्यं
 पुहिजो जनामिये बर्हिषो नमस्तस्मिन् जगुः ॥ १८ ॥ कस्याचस्ति
 कस्याविशीस्ति कस्याग्रीणि शम्यति ॥ कर्तते शमित्ताकुविः ॥ १९ ॥
 कृतवस्तु कृतुयापर्व शमित्तायोविशीसलु ॥ सुबलस्य ते जसाशमी
 निः शम्यंतुला ॥ २० ॥ नर्द्धमासापरं धितुमासा आचलु शम्यंतु ॥

अहोरात्राणि विमुक्तो विर्लिख्य सुदयलुते ॥ ३ ॥ दिव्या अ
 नुर्वैवलां धनुषि च शालुगात्राणि यत्र शस्त्रसिमाः खण्डित
 शस्त्राः ॥ ४ ॥ योऽस्ति यथिव्युत्तरि क्षत्रा युष्मिन् दृष्टं लालुते ॥ सूर्य
 स्तेनैवैः सह लोकैर्लालुसाधुपा ॥ ५ ॥ शले परे यो गा
 त्रैम्यः शमस्तुर्वैभ्यः ॥ शमस्थो यो मुक्तः शमस्तु तत्रै
 न वै ॥ ६ ॥ कः स्ति देवा कीर्त्तयति कर्त्तुं स्ति जायते पुनः ॥ कि
 म्ब्रि मस्य नेषु जं किम्यावपनं महत् ॥ १ ॥ सूर्य एक कीर्त्तय



६

रति चन्द्रमा जायते पुनः ॥ अग्नि हि मस्य नेषु जं हि मा वनं मह
 त ॥ २ ॥ किमस्ति सूर्यसमं ज्योतिर्किमस्मिन् द्रुसमं सूर्यः ॥ किमस्ति
 सूर्यो यो वर्धयिष्य कस्य मा शनं विद्यते ॥ ३ ॥ ब्रह्मसूर्यसमं ज्यो
 तिर्धोः समुद्रसमं सूर्यः ॥ इन्द्रः पृथिव्यो वर्धयिष्य गोस्तमा श
 नं विद्यते ॥ ४ ॥ पृथ्वीमिलापितं यदेव सखयादिव मनुम
 नु सांगं यो येषु विष्णु विष्णुपदे धेवस्तेषु विश्वं नुर्यं न मा विवशा ॥ ५ ॥
 अपितेषु विष्णुपदे धेवस्तेषु विश्वं नुर्यं न मा विवशा ॥ ५ ॥

मिष्टिबीमुत घामेके नार्गे नदिबो अस्पष्टम ॥६॥ विद्युतः
पुरुष आर्वि वे शुका न्युतः पुरुषे अर्वितानि ॥७॥ एतद्वे संनु
पुरुषमसि लाकि एस्विन्नः प्रलिनो चास्यत्र ॥८॥ एचस्यतः
पुरुष आर्वि वे शुका न्युतः पुरुषे अर्वितानि ॥९॥ एतत्वात्र प्रलिन
वाना अस्मिन्नमायया अस्पष्टरोमल ॥१०॥ कास्विदासी
सुर्वचितिः कि एस्विदासी दृढदृष्टः ॥११॥ कास्विदासी सिद्धि
षि ला कास्विदासी सिद्धि शि ला ॥१२॥ घोरासी सुर्वचिति गश्च

[illegible]

यत्तस्यैतद्विदथाप्रवृत्तीमिसुसहोत्तरकृतुशोयज्ञसि॥६॥

कोऽस्यवेदमृत्वनस्यनामिकोऽयं दधिजीअंतरीक्षं॥

कःसूर्यस्यवेदबहुलोऽमित्रकोवेदचुद्रमंसयलोऽजा॥७॥

वेदाहमुत्तममृत्वनस्यनामिवेदयावी दधिजीअंतरीक्षं॥

वैरुसूर्यस्यबहुलोऽमित्रमंसवेदचुद्रमंसयलोऽजा॥८॥

पृष्ठाभिलौखलोऽश्वस्यरेतःपृष्ठाभिलौखलःपैरुम्योमि॥९॥

इयंवेदिःपरोऽंतेदधिव्याःपृष्ठाभिलौखलःपैरुम्योमि॥१०॥

पृष्ठाभिलापरमंतपृष्ठाभिलौखलःपृष्ठाभिलौखलःपैरुम्योमि॥११॥

इयंवेदिःपरोऽंतेदधिव्याःपृष्ठाभिलौखलःपैरुम्योमि॥१२॥

अयंप्रसोमोऽश्वस्यरेतःपृष्ठाभिलौखलःपैरुम्योमि॥१३॥

सुसहोत्तरकृतुशोयज्ञसि॥१४॥

कोऽस्यवेदमृत्वनस्यनामिकोऽयं दधिजीअंतरीक्षं॥१५॥

कःसूर्यस्यवेदबहुलोऽमित्रकोवेदचुद्रमंसयलोऽजा॥१६॥

वेदाहमुत्तममृत्वनस्यनामिवेदयावी दधिजीअंतरीक्षं॥१७॥

वैरुसूर्यस्यबहुलोऽमित्रमंसवेदचुद्रमंसयलोऽजा॥१८॥

पृष्ठाभिलौखलोऽश्वस्यरेतःपृष्ठाभिलौखलःपैरुम्योमि॥१९॥

इयंवेदिःपरोऽंतेदधिव्याःपृष्ठाभिलौखलःपैरुम्योमि॥२०॥

पुष्पा॥१३॥ इलिका खडा खासहि ता पापं च वि
 शालिमोध्ययः॥ हिरण्यगर्भो द्वि॥२॥ यः प्राणाश्च॥३॥ पुं
 जै त्रिबन्धनव॥५॥ यातुष्टाषट्॥६॥ प्राणापस्ति
 स्त्रा॥३॥ तसक्या द्वादश॥१२॥ गायत्रीषट्॥६॥ क
 ल्मचषट्॥६॥ कास्त्रिदश॥१०॥ कास्त्रिपदश॥१३॥
 दशानुबन्धेषु तिसप्तषष्टि॥६॥ गदिमानारजकु

हि हि॥३॥ मशस्त्रयुगो मृगस्त्रिप्राजापुत्राः बृहतीव मय
 यो नृरोढे॥ पुरस्त्रिस्तारस्त्रिमेव धस्त्रिद्वयोः॥१॥ मशस्त्रि
 मशस्त्रिमेव नादेः सौमाप्येवः शामो नाभ्यां पृथो येषामो॥
 स्त्रिप्राजापुत्राः श्रुतः पुष्ट्रद्रापस्त्रिपुष्ट्रायवे हर्षे सुबोर्वा
 मृनः॥ रोहितावृष्ट्रमरोहितः कुर्क्षीधुंरोहितस्त्रिमेव मृन
 मृनः॥ रोहितावृष्ट्रमरोहितः कुर्क्षीधुंरोहितस्त्रिमेव मृन



शितिरघः समुत्त शितिरधुस्तेसावित्राः शितिवाहुः
 तः शितिवाहुः समुत्त शितिवाहुस्तेवाहस्यसाः ॥ ४ ॥ पृथ्वी
 शुद्धपृथ्वीसूक्ष्मपृथ्वीतामैत्रावण्यः ॥ ५ ॥ शुद्धवाकः
 सुर्वशुद्धवाकोसशिवाहुस्तेसावित्राः ॥ इत्येतः स्येताश्चे
 रुणस्तेरुद्रायेपशुपत्येकुराणामाः ॥ ५ ॥ अत्रलिपाये
 शानजोरुपाः पाजुन्याः ॥ ६ ॥ अश्विस्तिरश्वीनैराश्विरुध्वं
 शिस्तेमोरुताः ॥ ६ ॥ पूरुर्होहितोर्णीपलुक्षीताः सी

१

स्यसाः ॥ लोहाकलीः शुठाकलीध्यालोहकलीस्तेवाहाः ॥ ७ ॥
 लुक्कर्मिषः शितिकर्त्तृनिमूक्तस्तेद्रुग्राः ॥ ८ ॥ अश्विस्तिर
 जिरसाहोहिस्तर्त्तृपुण्याः ॥ ८ ॥ अश्विस्तिरश्वीनैराश्विरुध्वं
 वयोवाचेविंतावाचिसे ॥ ९ ॥ सूर्यपाथ्यात्रैवसुतयोदना
 पत्नीभ्यः ॥ ९ ॥ लुक्कर्मिषः शितिकर्त्तृनिमूक्तस्तेद्रुग्राः ॥ १० ॥
 लोमाः श्वेताश्वीनैराश्विरुध्वं शानजोरुपाः पाजुन्याः ॥ १० ॥
 नृत्तर्त्तृपुनोयोमनस्तेद्रुग्राः शितिकर्त्तृनिमूक्तस्तेद्रुग्राः ॥ ११ ॥

तरे द्वा वा हे स्यात् ॥ १॥ मुनस्त्वा वा श्रियाः कुलमा वा आश्रितमा
 ताः स्यामाः यो स्यात् ॥ २॥ एतरे द्वा मादिरूपा वर्गशो मीयो वा
 मुना मे न द्वा ह आया वे सुनाः ॥ ३॥ वशमे शव रुण्या न्यत एयो
 वे मः ॥ ४॥ वृक्ष नीव आये या वृक्ष वः सो म्याः श्रेता वा यय
 म वि न्या त्या अ दित्ये ॥ ५॥ सरं पा धा जे व सुत यो देवानां पा ली भ्यः ॥ ६॥
 हृस्वा भो मा धु मा ग्री तुरे क्षा वृ हं लो द्वि याः ॥ ७॥ शुब ली वे यु
 ताः सिध्मा स्तार काः ॥ ८॥ धु मा न्नं सुता या लं भते सुता ग्री

२

धुवः ॥ ९॥ वस्य न क्त्वा मा न्नं भूर सु ए छ यो नामा ॥ सने इदं
 सुत्रं पीतु ल स्ये स्वा हा वा द्वा भ्यः स्वा हा ॥ १०॥ सनो भू व न स्य
 जा प ले य स्य त इ परि गृ हा य स्य हं वै ॥ असे व स्ये से सु
 म हि श मे य दू स्यो हा ॥ ११॥ समु द्रो सि न र्ज स्या ना दे दानुः
 ह भू र्मे यो भूर जि मा वा हि स्या हा ॥ मा रू लो सि म रू ली गु हाः
 भू र्मे यो भूर जि मा वा हि स्या हा ॥ अ वृ शू र सि दु व स्या दू भू र्मे यो
 भूर जि मा वा हि स्या हा ॥ १८॥ या स्ते अ ने सूर्ये रू चे षा दि व मा
 हा

तत्त्वलिङ्गिनिः॥ तद्विनी श्रुत्य सवीप्तिरुच्यैना यनस्त्वधि ३१
॥७॥ यावदेवाः सूर्येह्योगो ब्रह्मैवमुयास्यैः॥ इहाग्नीता
भिः सवीप्तिरुच्यैना धतव्यहस्यते॥ १०॥ सूर्येनादिहिवा
सूर्येपुस्युपराजसुनस्त्वधि॥ सूर्यविशेषु शृङ्गेषुमयि
नेहिरुच्यै॥ ११॥ लहीयामिब्रह्मणावेदमानुस्त
शस्त्रेयजमानोहविर्भिः॥ अहेलमानोवरुणा
अरुशस्त्रमानुआयुः प्रमोक्षीः॥ १२॥ सूर्येद्युमः

ब्रह्मार्कः स्वाहा स्वर्णशुक्रः स्वाहा ॥ स्वर्णज्योतिस्वा
 हास्यः स्वाहा ॥ १३ ॥ अग्निपुनर्मिश्रशर्मा धृतनदि
 सुपुर्णवयसा ब्रह्म ॥ तेन गमिष्वधस्य विष्टपु
 राहा ॥ अग्निगर्भमुत्तमं ॥ १४ ॥ इमौ तैपुश्चात्र
 जरीपत्त्रिलोया ॥ अग्निगर्भमुत्तमं ॥ १५ ॥ इमौ तैपुश्चात्र
 पतेमसु कर्तामु ॥ अग्निगर्भमुत्तमं ॥ १६ ॥ इमौ तैपुश्चात्र
 राहा ॥ १७ ॥ इदं देवैः श्येनमुत्तावाहिरं एव पक्षः शक्र

नो भुङ्क्ते ॥ माहोत्सव स्वेष्टु व आनिषेतो न मे स्ते अस्तु मा
 माहि दुःसी ॥ ३ ॥ द्विवो मुद्गी सिष्ट धिया नात्रि रूपा मोषधी
 नो ॥ विश्वा युः शर्म सुप्रथान मे सुथे ॥ ४ ॥ विश्वस्य मुद्गं न वि
 लिख सिद्धितः समुद्रे ते हृदय मुश्वा पुंसो दतो दुर्धित्तिल
 देव सुर्ज्यो दुर्लभ रिश्वा धिया स्ततो नो बध्नावहं ॥ ५ ॥
 आयुजो मधुमिराशी दीव सुभिः ॥ तस्य न इष्ट स्य श्रील
 विष्टो हागमे ॥ ६ ॥ इष्टो अमिरा दुर्लः पिपर्तुन इष्ट



...स्यो दे देवेभ्यो नमः ॥ ७ ॥ यदा कूता समसुखा तद्वर्तते
 सोऽसंभृतं च श्रुषो वा ॥ तदनुष्ठेते सुमेता मुक्तो कं यनु पुनः
 ॥ जुगुप्सुः प्रथुमजाः पुराणाः ॥ ११ ॥ एतद्विषयं स्तुयति तद
 यमावहाद्ये वक्षि ज्ञातवैराः ॥ अनुवागं ता पुन्यपतिर्वी अ
 धर्मजानी यथारुमे यो मे न ॥ १२ ॥ एते ज्ञानाय यथारुमे यो मुं न
 देवाः सधर्मे न च सुखं ॥ मुनिभ्यो देवा यजमाने न अस्मीन
 तस्य ॥ स्थाविदस्तु प्रस्य ॥ यदा गद्यो मुक्तिर्निद्वयानैरिष्टा पु

॥ ३ ॥ इदं ध्यात्वा प्रविजागृहीतमिष्टा
 पूर्तसंस्तुतजगामयंच ॥ अस्मिन्सुखस्थे अधूनरस्मिन्नि
 श्वेदेवायजमानश्चसीदत्तः ॥ ४ ॥ यिनबहसि सहसंयेनाग्रस-
 र्ववेदसम् ॥ तेनेसंयज्ञं नोनयस्वर्देवेषु गंतवि ॥ ५ ॥ प्रस्तरे
 गिरिधिनाश्च चावेद्याचाबर्हिषा ॥ सूचेमंयज्ञं नोनयस्व
 षु गंतवे ॥ ६ ॥ यद्वृक्षेयपरादानं यस्तु तेषां च दक्षिणाः ॥
 अर्वेश्च कर्मणः स्वर्देवेषु नोदधत् ॥ ७ ॥ यत्र चारात्र



५

मधोर्ध्वतस्य चयाः ॥ तदभिर्वैश्च कर्मणः स्वर्देवेषु
 ॥ ८ ॥ ये अग्नयः पांचजन्यः अस्यापि धिया मधिले
 लत्तमः प्रनो जीवा लवे सुव ॥ ९ ॥ वारं हत्याय शवसे
 नाशा ह्याय चा ॥ इद्रहावतीया ॥ मसि ॥ १० ॥ सहदानुं
 रुरुतुलस्त्रियं तमहस्त्रमिद्रसंपिणकुम्भासं ॥ अग्निश्च
 बर्द्धमानं विधारुमपादमिद्रुतवसा जगंथ ॥ ११ ॥ विनं इंद्रं
 भोजहिनीचाय छएलं न्यतः ॥ यो अस्मां अग्निदासस्य

स्तिशोऽय्योयेविश्वेषांदेवीनांष्टुतः॥५॥ ॥इति का
 एवशाखापठिंशतिमोऽध्यायः समाप्तः॥ अथ स्वपरा
 नवा॥९॥ प्रथमं स्वपराश्रयः॥ पा॥ ॥ अथ स्वपरा
 यापंच॥५॥ अथ येनीकवले॥५॥ समुद्राय॥५॥ अथ
 आसु॥५॥ मयुः प्राजापत्य॥५॥ एतन्को॥५॥ अथानु
 चतुश्चत्वारिंशत्॥४४॥ ॥४॥ ॥४॥ ॥४॥ ॥४॥

७

इति हि अम॥ शतं द्विद्विर्वकांदेतमुलेर्मुदुमर्त्तस्तिगांष्टुष्टाभ्यांष्टुसंस्व
 याग्राग्राजिह्विहायांष्टुष्टादे॥ अथ कुंदेनृत्वाष्टुष्टाहनुंष्टामु
 पजास्येनृत्वाष्टुष्टाहनुंष्टामु॥१॥ अथिष्टाष्टुष्टाहनुंष्टामु
 कोष्टुष्टाहनुंष्टामु॥ अथिष्टाष्टुष्टाहनुंष्टामु॥ अथिष्टाष्टुष्टाहनुंष्टामु
 स्तुष्टाहनुंष्टामु॥ अथिष्टाष्टुष्टाहनुंष्टामु॥ अथिष्टाष्टुष्टाहनुंष्टामु
 श्वर्तः॥१॥ अथिष्टाष्टुष्टाहनुंष्टामु॥ अथिष्टाष्टुष्टाहनुंष्टामु
 मदुर्त्तरेण॥ अथिष्टाष्टुष्टाहनुंष्टामु॥ अथिष्टाष्टुष्टाहनुंष्टामु

2

५

अतुष्यदुःकस्यैदेवायहविषाविद्येम ॥१॥ यस्यमेहिमवैतोम ॥ हि
 व्यायस्यसमुद्ररुसयासहाहु ॥ यस्यमाः प्रदिशोयस्यवाहुकस्यै
 देवायहविषाविद्येम ॥२॥ यश्रोमुदावेलुदायस्यविश्वंनृपासते
 असिष्ठेयस्यदेवाः ॥ यस्यैष्टायामलेयस्यैष्टाः कस्यैदेवायहवि
 षाविद्येम ॥४॥ अश्रोमुद्राः कर्तव्योयंतुविश्वतोदध्वासाअपरी
 नासतुद्रिदः ॥ देवानोयथासदमिदुधैश्चसुत्रप्रायुवाश्चि
 तासोदुवेदिवे ॥१॥ देवानोमुद्रासुमतिर्कृत्यतांदेवानोऽ



3

शतिरुमि नोनिर्वर्त्तता ॥ देवानोऽसुख्यमुपसेदिमावुपदेवानु
 आयुप्रतिरंतुजीवसे ॥२॥ तान्मूर्धयाविषिदोहमहेवुपेभागे
 मित्रमदित्तिदक्षप्रसिध ॥ अयमस्तुवर्त्तताऽसोममहिनासे
 रंस्वतीनः सुत्रगामयस्वरत् ॥३॥ तंश्रोवातोमयोभुवीतुनेष
 जंनमाताष्टिषीतापुताद्योः ॥ तद्वावीराः सोमसुतोमयो
 भुवस्तदधिनाश्रुतंविष्णुपुत्रम् ॥४॥ तमीशानुंजगत्त
 स्तस्युषस्पतिविद्येजिन्मवर्त्तहमहेवुयम् ॥ पूषानोयथावे

॥ सुमसं दुर्धरोक्षितापायुरदध्वः सुस्तये ॥ ५ ॥ सुस्तिनुदं द्रोव
 दध्वः सुस्तिनः पूषा विश्ववेदा ॥ सुस्तिनुस्ता श्यो अरिष्टनेमि
 सुस्तिनो बृहस्पतिर्दधातु ॥ ६ ॥ एष दध्वा मरुतः एभिमातरः
 सुभ्यो यवीना विदधे पुत्रमयः ॥ अग्निं जिह्वा मरुतः सूर्यश्च
 शो वि श्वेनो देवा अवस्ता गमेन्निह ॥ ७ ॥ अद्रं करोतिः श्रुणुयाम
 देवान् अद्रं पश्याम धर्मिर्जयाः ॥ स्त्रिरे रगे स्तुतुवा ॥ सस्तु नमि य
 येने मदेव हि तं यदा पुः ॥ ८ ॥ इति मितु इति देवा यवी

४

न श्रु क्त इति सत्तु नवी ॥ पुत्रा सो यत्र पितरो न वंति मा नो मुध्या
 शरिषु ता युगं तो ॥ ९ ॥ अदिति र्दीर्घा तिरिधमा दिति मीता
 स वि ता स पुत्रः ॥ विश्वे देवा अदितिः पुत्रजना अदितिर्जीतमर्दति
 उर्निते ॥ १० ॥ मा नो मित्रो वरुणा अग्निमा युगं द स नु क्षामरुतः प
 रिच्यन् ॥ यद्वा जि नो देवता तस्य ससैः प्रवक्ष्यामो विदधे वीर्यं ॥ ११ ॥
 यं विमि ज्ञाने रक्षु सा प्रादंतस्य गतिं गंतीतां मुस्तु नान वंति ॥ सुप्र
 उं जामे म्य द्वि श्वरूपं दं द्रा पूताः प्रियमयेति पाचः ॥ १२ ॥ एष धर्मः

पुणेअथैनवाजिनीपुलोनागोनीयतेविश्वदेव्यः॥अत्रिप्रिय
 यमुरोहाशमवैतालदेदेनयसोअनुसायजिन्वलि॥३॥यदेवि
 र्थमलुशोदेवपानुजिमीनेषापर्यभुनयति॥अत्रापुनःप्रथ
 मेमावापतिपुलेदेवेन्यप्रतिबुदमनुजः॥४॥होताध्ययुत
 वैयाअत्रिप्रियोदगावगाननुतशस्तुसुविप्रः॥तेनपुले
 नुसैरंरतेनुसिदेननुक्षणाआटेराध्व॥५॥युपद्वैकानुत
 येयैपशाहाश्रवात्तयेअश्वयुपायुतक्षति॥येचारैतुपवै

३२

६

ने५अमरैत्युलोलेषामुजिगूर्तिर्नैइत्यतु॥६॥नप्रागीसुमेनेथा
 प्रिमनंदेयानामाशानपवीतदृष्टः॥अथेनंविशारुपेयामंदलि
 देवानांपुष्टेचैरमासुबंघु॥७॥यद्वज्रिमेदामेमुदानुमवैतोया
 हीनधुल्यारशुनारजूरस्य॥यदाधासुप्रचलमासुलराधुसर्व
 तातेमर्षिदेवैस्तु॥८॥यदश्वस्यकृषिषोमक्षिकाशुयद्वस
 रौस्वर्धलोदिप्रमस्ति॥यदस्त्वोःहृषितुर्पुनरेषुसरीताडे
 अर्षिदेवैस्तु॥९॥यद्वेध्यामुदरस्यापवीतिफामस्यकृषिषो

गुणोऽश्रितः॥ सुकृता लघुमिताः॥ वरावतु लमेधं॥ श्रुत्वा क
 पंचेतु॥ २॥ यज्ञे गत्री दुग्धना पुच्यमाना दुग्धश्रुत्वा निहंत्यानु
 धावति॥ मातृद्रुम्या माश्रिषु मातृलोषु देवेभ्यस्तदुवाश्रित
 मस्तु॥ ३॥ येषां हि नैपतिपश्येति पृथक् पश्येत्तदुवाश्रितं निहंत्यति॥
 ये चावैतो मातृसन्निधा मुपासतु तौ तेषां मन्त्रिर्गर्ह्यते इव तु॥ ४॥
 यं न्नामं मातृस्य च यानुखाया याया शीतिपुष्पश्रासे चैता
 नि॥ ५॥ प्राण्यापि धानी च रुक्मा मेकाः सूनाः परिभवे सभं॥ ५॥

मातृ निध्वं नयी जुमं गंधिमीत्या आनं युत्रि विकृतीति॥ इ
 षं वीत मुनिर्गर्ह्यते वषट् वलंतं देवासुः प्रसिद्धं स एव॥ ६॥ नि
 कर्मणं निषट् न विवर्तनं पश्यतु डी शमयतः॥ यज्ञं पृथो य
 धासि ज्ञाया सुसवी ताते अर्थे देवेभ्यस्तु॥ ७॥ यदधो युवा
 स उषस्तु लं एषी मा संपादितं एषा न मे॥ सुदानुमवी तं पट्टी श
 धिया देवेषा यो मयेति॥ ८॥ इमानु कुतुबं ना सोषथा मे द्रव्य विष्टे
 य देवाः॥ अदिष्टे रिद्रः स गंतो मस्तु रिद्रमाभ्यं जेषता न रतु॥ ९॥

तुमुजनेषु॥ यदीदृष्टवत्सकलप्रजातुल्यसुदृष्टिं वा चेहिमुत्र॥ ३
 पुण्यामर्हतीति सिद्धं हृत्पतेयत्वेष्टेयोनिर्वहस्यतेयसा॥ १॥ इदं गोमर्दि
 हायीहृदि ब्रह्मसोमं प्रशतकलो॥ विद्युद्विभ्रं विभिः सुतं॥ पुण्यामर्हतीति सी या
 द्रायहागोमर्तपुष्टेयोनिर्वहस्यगोमर्ते॥ १॥ कृतावीनं वैश्वानु
 रनुत्सृज्यातिपुष्टति॥ अजस्रं धर्ममीमहे॥ पुण्यामर्हतीति सी
 वै श्वानु यत्वेष्टेयोनिर्वैश्वानुरायसा॥ १॥ वैश्वानुरो न कृतपुत्रा
 प्रयानुपरावतः॥ अग्रिहून्नेनुवाहसा॥ पुण्यामर्हतीति सिद्धे

९

श्वानुरायसा॥ १॥ वैश्वानुरस्य सुमृतोस्वामुराज्यहिकुं नुर्वनानामभि
 श्री॥ इतो जातो विश्वमिदं विचष्टे वैश्वानुरो यत्तत्सर्वसा॥ पुण्याम
 र्हतीति सिद्धे श्वानुरायत्वेष्टेयोनिर्वैश्वानुरायसा॥ १॥ मुरस्योऽइदं
 पुनोरसी युधि ब्रह्मसोममनुष्टुभं मदीय॥ आसिचस्य जठरे मध्येतु
 मित्वं पूराजीमिषं पत्न्यसुता नोम॥ पुण्यामर्हतीति सी द्रायहामुर
 त्वं न पुष्टेयोनिर्वहस्यगोमर्ते॥ १॥ मुराऽइदं वज्रहस्तः बालुशी
 शर्म यच्च तु॥ हतुं या श्वानु यो सोऽहं॥ पुण्यामर्हतीति सी इद्राय

कालुशिनं पृषते यो निदिद्राय ताषो जुडिनि ॥१॥ अग्रिऋषिः पर्व
 मानुषं जन्मः पुरोहितः ॥ लमीमहेमहागुये ॥१॥ अर्जुनीरिरेनुपु
 ध्या स्मृगोत्रिरेवैरनुसर्वैसपुष्टैः ॥ अर्जुनिपदानुचतुषदाव
 यदेवा नोपुष्टं तुथानयंतु ॥१॥ आनोगोत्रादेहिगापलगाः स
 सुस्मर्यः सुनयो ये तुजाः ॥ दिवक्षा अर्जुनसुसुस्मर्यः सुसु
 चवं बोधीगोदा ॥१॥ इति अष्टविषतिमोऽध्यायः ॥ अग्रिश्चा ॥३॥
 बहस्पतेः अति ॥ इद्रगामन ॥१॥ कलावाने ॥१॥ निश्चानरः हवामहे ॥१॥
 वेश्चानरान ॥१॥ निश्चानरस्य ॥१॥ मरुतो इद्रः ॥१॥ इद्रः ॥१॥ अग्रिऋषिः
 वषमे ॥१॥ द्वादशा उवाकेषु ॥१॥

ॐ म॥ स मा स्म अः कृतयो वद्वेयंतु संवसुराः ऋषयो पानि सुत्या
 ॥ संदिग्धे न दीदिहिरो यनं न चिभूः आनीहि प्रदिशुः अर्तस्य ॥१॥
 संप्रैद्य स्त्री प्रचंबोधये नमुच्यति एमहते सो रगाय ॥ माचैरि
 षदु पसुताते अग्ने ब्रह्मा रीत्युशसः संतु माने ॥ लामं अग्ने वरा
 ते ब्राह्मणा इमे शिवो अग्ने अस्व रीतो नवान ॥१॥ सुपतु ही नो अ
 निमाति जिह्व सिगये जागृह्य प्रयुचन ॥३॥ इहे वाग्ने अर्धधार
 यारयि माहा निरू न्यूवीचि ते निरू रिणीः ॥ इवमं अस्मयमं मस्

लुप्यमुपसुतावद्धितोलेअनिष्टुलः॥४॥ धृतिरोगेस्वाम्युसधरत्रस्यमि
 जेराग्रेमिमुधेयेयतस्य॥ सुज्ञालामोमध्यमुस्याधिरासीमनेविहयो
 दीदिहीहा॥५॥ असिमीहोअसिस्त्रियोसर्चिसिमसरासिमने॥ वि
 श्वाद्येनेदुरितासहस्याथासमन्येसुहवीरधुरिती॥६॥ अग्रा
 धुष्योज्ञातवैदाः॥ अनेदुलोविराज्जेक्षत्रुद्विदिहीहा॥ विश्वः
 माशीप्रमुचैन्मानुवीर्जियः॥ श्रुगान्निरुधपरिपाहिमोवृषे॥ ७
 हस्यतेसविलब्धीचयेन्युसधृतिरतचिसुतराधसधृतिशाधि॥

१२

९

वृर्धयेनंमहतेसोत्रगायविश्वः॥ एनुमनुमदंलुदेवाः॥८॥ अमुत्र
 भूयादधुययुमस्यवहस्यतेअनिशस्तरमुच॥ प्रसीहतामध्विनी
 सुयमस्मादुनीमनेमुषराशकीन्निः॥९॥ दुदयंतमस्यसहि
 सुपस्यंतुतरे॥ दिवंदेवतास्युमनसुज्योतिस्तमे॥१०॥ रु
 धीअस्यसमिधोत्रवेयुध्वीशुकाशोचीधुश्रुने॥ धूमत्तमा
 सुप्रतीकस्यसुतोः॥११॥ तनूनपादसुरोविश्ववैदादेवोदेवपु
 देवः॥ पयोअकुप्यमध्याधृतेनी॥१२॥ मध्यापुत्रनेक्षसेप्रीणानो



नराशंसोऽग्रे ॥ सूखदेवः सविता विश्ववीरः ॥ ३ ॥ अघ्रायमेति
 शर्वसाधुलेनेनोदिवमसा ॥ अग्निः स्वर्गोऽथ्यरेषु पुण्यसु
 ॥ ४ ॥ सपश्यदस्य महिमानमग्नेः स ईमद्रासे प्रयसः ॥ वसुधैति
 द्येवसु धातमश्च ॥ द्वारो देवी रन्वस्य विश्वे वृतादंदतेऽग्रे ॥
 इरुच्यं स्याधाम्नापयमानाः क्षतिश्च स्योषे लोद्व्येन पोनीड
 षासानर्त्ता ॥ इमयस्यैव तामध्वरनः ॥ १० ॥ देवो होतारानुर्ध्व
 मध्वरनो मेरुर्जिह्वा मग्निर्गणितं ॥ दूषुतं नः सिद्धिम् ॥ ५ ॥ तिष्ठो

२

देवी बृहिरदक्षसद्विह्वलसरस्वती नारती ॥ मही गणान ॥ १ ॥
 तेनैस्तुरा पुमद्वे तं पुस्तुल्लवटी सुविरम् ॥ रायस्योषे विष्ये तुना
 मिमस्मा ॥ १० ॥ वनस्पते वं स आरण्यसनी देवबु ॥ अग्निहव्यः
 शमितासदपाति ॥ ११ ॥ अग्रे स्वाहो वरुणो ज्ञातवेदुं द्री
 यहव्यं ॥ विश्वे देवा हविर्दिदं जुषता ॥ १२ ॥ दीवोऽअन्तारयि
 यवः सुमेधाः श्रुतः सिषक्ति नियुता मग्निश्रीः ॥ ते वायवे स
 मनसोयिते स्तुर्विश्वे नरः स्वपयानि चकुः ॥ १३ ॥ रायेनुयसु



संतुरोद सोमरा येदेवी विषली आसिदुवे ॥ अथ वा पुनियु
 लः सञ्चलु स्यात्तु तश्चेतवसी धिति निरेके ॥ २॥ वायुः प्रेगायं
 श्रीः सुखं गुमनं सायुतम् ॥ शिवो नियुक्तिः शिवानिः ॥ ३॥ प्रयात्रि
 यो सिद्धा आत्समर्चा नियुक्तिः कीयः इत्येदुरोत्ता ॥ मिनोः यि
 इस्तुनो जैसं युवस्व मिथी रंगन्युमश्च चराचः ॥ ४॥ वायो येत
 स हस्ति लोरपो सुस्ति निरा गेहि ॥ नियुक्ता सोम पीतये ॥ एके पाच
 दशभिः स्वस्व न लेद्धा न्यामिष्टये विप्र शतीच ॥ लिस्त निभुवहं

३

मे विपुला नीच नियुक्तिः य इह लावि मुंच ॥ ६॥ नियुक्ता वायु आगि सुयश्
 मुक्तो अया मिते ॥ गतां सि सुचलो गृहं ॥ ७॥ वायो मुक्तो अया मिते म
 ध्वज सो विविधेषु ॥ आयां मुक्तो सोम पीतये स्या हो देव नियुक्ता ॥ ८॥
 आनो नियुक्तिः शूलिनी निरा ध्वजः स हस्ति पीतये स्या हो देव नियुक्ता ॥
 कीयो अस्मि सर्वे मादयस्व युषं पीतये स्या स्तिनिः सदानः ॥ ९॥
 तव वायु ऊल स्ये लु लु लु जीमाल रज्जुत ॥ आवायु स्या देवी मेहे ॥ १०॥
 हिरण्यगर्भ इत्येवः ॥ यिन् दोरूया दृष्टि च दृष्टि यिन् स्ये स्त निवे



येन नाकः ॥ यो अत्रिस्तुरजसो विमानः कस्यै देवाय हविषा विधेम ॥
 म॥ १॥ यं के देहि अत्रिस्तुरजसो विमानः कस्यै देवाय हविषा विधेम ॥
 यत्रा धिस्तुरजसो विमानः कस्यै देवाय हविषा विधेम ॥ २॥ आ
 यो हय दृष्टीर्विश्रुमायना ज्ञेयं दधीना ज्ञानयंती रुद्रि ॥ तत्रै दि
 वा नु सप्तमं वर्तता सूर्यः कस्यै देवाय हविषा विधेम ॥ ३॥ प
 श्विवा यो नैदिना पुर्यपश्येदृष्टे दधाना ज्ञानयंती युजं ॥ यो देवे धि
 देव ए क आसीत् कस्यै देवाय हविषा विधेम ॥ ४॥ मानो हि

४

सीज निता यः पृथिव्या यो वा दिवं सूर्यं धर्मो ज्ञानं ॥ पश्याप
 श्वं ब्रह्म हती ज्ञानं कस्यै देवाय हविषा विधेम ॥ ५॥ अत्रिस्तुरज
 त्वरेता न्युज्यो विश्वा ज्ञाता विपश्चिता ब्रह्म ॥ यत्ना मास्ते जुहु
 मस्तत्रोऽभस्तव्यपश्यामुपतपोरा पीता ॥ ६॥ अत्रिस्तुरज
 युष्मिन् पश्यस्व आसु नो ज्ञेयं धर्मं च नः ॥ आरे बीधस्व दुष्टुनी ॥ ७॥
 अत्रिस्तुरजस्व पश्यस्व धर्मं सुवीर्यं मदधं द्रुपि मयि पोषम् ॥ ८॥
 अत्रिस्तुरजस्व पश्यमानः पांच जगत्पुरा हितः ॥ तस्मिन् हेमहागुणे ॥ ९॥

म

भुवि हो श्रुतानुमोदुद्याऽऽवधेनः॥ इति नमस्तुतः
 सुदृशमितीनामिद्रसुखुषः॥५॥ न हो वाऽश्रुयोदियो न वा
 विज्ञानज्ञानेन जनिष्यते॥ अश्वायेतमथ बन्धिद्रवाजिनौ
 गुण्यं तस्यो ह वा महे॥५॥ तामिद्रिह वामहे सुतो वा जैस्य कू
 रवः॥ त्वो वृत्रं हिं दू सप्त हिं नर स्यान्वा कृत्वा स्वर्धतः॥६॥ सुखं
 शिवं व जहस्तद्य बुधामुहस्तीवानोऽश्रुवः॥७॥ मथ्यं
 यमिद्रं किं रसुतानां नृनृजिग्युषै॥७॥ कपी नश्चित्रा नृ

वदुता सुदा वं वृत्तः॥ कपु शचिषया वृत्ता॥८॥ कृत्वा
 योमदी नु मध्विषो यमुदं वसः॥ दृष्टिं दाहने रसु॥९॥
 जेभीषुः सखीनामवित्ता जेरीतु राय॥ शुते र्नास्युल्लेखी॥१०॥
 युजामे शो अश्रयेति राभि राचुदधं से॥ प्रप्रवयमुमसे ज्ञातवे
 दसे प्रियं मित्रं नृदीप्तिष्व॥११॥ इति नमस्तुतः
 दीर्घमह्यदातये॥ नुवृद्धा जेष्ठा वित्ता नुवं दृष्टुत ज्ञाता
 लूननां॥१२॥ संवत्सरो सिपि र्वसुरो सीदा वसुरो सी दसुरो

सीवसुरोऽपि॥उषसेस्तेकल्पंलायहोग्रास्तेकल्पंतामर्ध
मासास्तेकल्पंतामासास्तेकल्पंतामृतवंस्तेकल्पंताम्रसंव
सरस्तेकल्पंता॥१॥अथैषेष्टे संवीचप्रचसारय॥सू
पूर्वादिदमित्यदेतत्तं पंगिरुखड्गुः सीदा॥२॥इति एका
णत्रिशलिसौध्यायः॥समाह॥१०॥कुर्वन्नस्या॥१२॥पीयो
अनादश॥१०॥हिरण्यगर्जाः॥४॥अग्रजामुद्राः॥१२॥संब
लरोक्षिय॥२॥षकानुवानेषु पंचाषल्॥५०॥६॥६॥६॥

3

हृदिः॥ ३॥ होलीयक्षसुमिधं द्रुमिकस्य देवनागौ पवित्रा अ
द्विष्टो वपुं नृसमिधत्तुं ज्ञानेन शब्दली सहावेला अस्य होतुर्ष
ज॥ १॥ होलीयक्षस्तनून् पीतमुनिं जिज्ञीसात् पराजितं ॥ इन्द्रिया
स्त्वर्थिंदपकिर्तिर्मधुमत्तमेन राश्या संनुते जस्रा वेला अस्य होतु
रज॥ २॥ होलीयक्षदिका निर्गंदमीक्रियता तमा जुह्वा नृमार्गे
देवा देवेः सर्वेषां वज्रहस्तः पुरंदरो वेला अस्य होतु र्यज॥ ३॥ होली
यक्ष दुहिणी नृभिषद्भूरं बभूव नृपीपसं ॥ वसुनीरुद्रैराद्यैः सु

गुरु



पुम्निर्वहिरासं दृष्ट्वा ज्येष्ठस्य होतये जं ॥४॥ होतयश्च दो जेन वीर्यं
 इह स हो द्वा रं द्रमवर्द्धयन् ॥ सुप्रान्ताऽऽसिं न्यजे विम्रं यं तामसाव
 धो द्वा रः इद्राय मी कुषे व्यं ता ज्येष्ठस्य होतये जं ॥५॥ होतयश्च दुषे इ
 द्रे स्य धे न सु दुषे मा तरो मही ॥ सुवा तरो न तै जं सा वृत्त मि द्रमवर्द्ध
 ता वीता मा ज्येष्ठस्य होतये जं ॥६॥ होतयश्च द्या होतय रात्रि षडा स
 स्वी या ह विषे इ जिष ज्यतः ॥ कुवी देवो प्रचे तसा इद्राय धत्तः इ
 द्रि यं वीता मा ज्येष्ठस्य होतये जं ॥७॥ होतयश्च त्रि स्रो दे वी नै जं षजं

९

न यं जि धात गोपस इका सरं स्वती नारं ती मही ॥ इद्रं पत्नी ह वि धी
 ती र्यं ता ज्येष्ठस्य होतये जं ॥८॥ होतयश्च तृतीया मि द्रं देवं जिष जं इ
 य जं वृत्त मि रं यं पुरु रूपा सु रतं स मु चो न मि द्रो प तृषा द धं दि द्रि
 या पी वे ता ज्येष्ठस्य होतये जं ॥९॥ होतयश्च द्वा रं सति प्र मा मि ता रं इ
 तं कं तुं धि पो जो शारं मि द्रि यं ॥ मध्या स मु ज न्य वि जिः सु गो प्रिः स्व हो
 ति पु लं म धु ना वृ ते न वे ता ज्येष्ठस्य होतये जं ॥१०॥ होतयश्च दि दं इ
 स्वा हो ज्येष्ठस्य स्वा हो मे द स स्वा हो स्ता का ना इ स्वा हा स्वा हो व ती
 देवा आ ज्यं रां नु षां इद्रं आ ज्यं स यं तु होतये जं ॥११॥



नाधुस्याहोहवसंस्तीनां॥स्वाहोदेवाऽआधुपात्रुणा॥३३॥
 ज्येष्ठ्यं तु होतव्यं॥११॥देवं ब्रह्मिन्द्रं सुदेवं देवेर्वीरवेस्ती
 र्त्तवेद्योमवर्द्धयत्॥वस्तोर्देवं पूज्योस्ति॥तं पूज्या ब्रह्मिन्ना
 र्यगाद्ध सुवने वसुधे यं स्पृशेत्तु यज्ञं॥१॥देवी ह्यिन्द्रं द्रुपदं
 वृतेवीड्यीमं नवर्द्धयत्॥आवृत्तेन तं सो न कुमारेण च
 मीव नापावीताधुत्वात्काटं नुदं तां वसुधे यं स्पृशेत्तु
 यज्ञं॥२॥देवी नृपतिं केदं यज्ञे प्रयत्नं कृतम्॥देवी विश्वाः प्राप्य

२

धीयासि श्रुत्वा सुप्रसन्नं वसुधे यं स्पृशेत्तु यज्ञं॥३॥देवी जो
 धीव सं धीनां देवमिन्द्रं नवर्द्धयत्॥अपो न्यन्याद्याद्विष्वाऽस्यान्या
 द्यं धेव सुवार्थं शिष्यं जमाना पशिक्षिते वसुधे यं स्पृशेत्तु
 यज्ञं॥४॥देवी कृञ्जीकुंती दुर्वे सुदुष्यं यज्ञं द्रुपदं नवर्द्धयत्॥३
 धमूर्जं मय्या वेष्टुं स्यात्तु सवीती मय्या नवै नृपर्वन् यमाने पु
 रीतो न नवमया ता मूर्जं मय्या नवै नृपर्वन् यमाने वसुधे यं शिष्यं जमाना
 पशिक्षिते वसुधे यं स्पृशेत्तु यज्ञं॥५॥देवी दिव्या होता

हृदी नृपतिं



रादेवमिंद्रमवर्द्धयत् ॥ ८ ॥ हुताद्यंशः साऽआनीर्वावस्ववाकीर्णिय
 ज्ञमानायशिक्षितो वसुवने वसुधेयं स्पृहीतायज्ञं ॥ ९ ॥ दिव्यीक्षितः
 त्रिहोद्वीपक्षिमिंद्रमवर्द्धयत् ॥ अस्तसुद्धारंतीदिवंष्टुद्रैर्युग्म
 सरस्वतीकावसुमतीगृहान्यसुवने वसुधेयं स्पृहीतायज्ञं
 ॥ १० ॥ दिव्यंद्रो नरांशः सस्त्रिवसुधेयं बुधोदेवमिंद्रमवर्द्धय
 त ॥ ज्ञानेनैकस्त्रिष्टुकाग्रामाहितः सहस्रं पर्वतं तस्मिन्नावरूपो
 दस्योऽग्रेन हंतो बहस्पतिस्तोत्रमश्विना चैर्यं वसुवने वसु

3

धेयं स्पृहेतुयज्ञं ॥ ८ ॥ दिव्योदेवैर्जन्मस्पतिर्हिरण्यपत्नीमधुशासः
 रक्षन्नुपि पुनोदुवमिंद्रमवर्द्धयत् ॥ दिव्यमयैणास्यस्तु दातरिक्षं धि
 वीमदं ॥ ९ ॥ हुसुवने वसुधेयं स्पृहेतुयज्ञं ॥ १० ॥ दिव्यबुधिः कीर्तिं
 नां देवमिंद्रमवर्द्धयत् ॥ स्यात्सुस्थमिंद्रेणासन्नं मुग्धावृक्षिषु
 भेदसुवने वसुधेयं स्पृहेतुयज्ञं ॥ ११ ॥ दिव्योऽग्निः स्त्रिष्टुष्टु
 वमिंद्रमवर्द्धयत् ॥ स्त्रिष्टुष्टु स्त्रिष्टुष्टु स्त्रिष्टुष्टु स्त्रिष्टुष्टु
 वने वसुधेयं स्पृहेतुयज्ञं ॥ १२ ॥ अग्निमुद्यतो रमवलीताय



जमानः पंचमः पंचमः पंचमः पंचमः पंचमः पंचमः पंचमः पंचमः पंचमः पंचमः
 अथ देवो बभूवुस्त्रिंशद्विंशतिं द्वापुर्वागमः ॥ सप्तपञ्चास
 पचुतागंभीदवीवधत्तपुरोकाशेन ॥ तामयः ऋषे ॥ १२ ॥ होता
 यश्च सप्तमिधुनं महद्यः सप्तमिधुनं वरैर्यमग्निमिदं वयोधसं ॥
 ॥ गायत्री चंदः इन्द्रियं विगां वयो दधु देवा अयं होतुर्वजः ॥ ११ ॥ हो
 ता यश्च तनूनपीतमुद्रिदं यंगर्ममदि तिरुं च शुभुमिदं वयो
 धसं ॥ उस्मिहं चंदः इन्द्रियं विगां वयो दधु देवा अयं हो

४

नो

त यजः ॥ होता यश्च दीके नमो कृतं वचुहं तं ममि को भिरी अक्षुस
 हुसं ममिदं वयोधसं ॥ अनुष्टुप् चंदः इन्द्रियं पंचो विगां वयो दधु
 होता मयं होतुर्वजः ॥ १३ ॥ हो यश्च सप्तमिधुनं वरैर्यमग्निमिदं वयोधसं ॥
 तं वीहं विप्रियं मत्तं वयोधसं ॥ वृहती चंदः इन्द्रियं त्रिंशत् विगां
 वयो दधु देवा अयं होतुर्वजः ॥ १४ ॥ होता यश्च सप्तमिधुनं वरैर्यमग्निमिदं वयोधसं ॥
 पुणाः ऋषे तामयः ऋषे तामयः ऋषे तामयः ऋषे तामयः ऋषे तामयः ऋषे तामयः
 सिं चंदः इन्द्रियं त्रिंशत् विगां वयो दधु देवा अयं होतुर्वजः ॥ १५ ॥



होती यक्षस्त्रपेशा सुष्ठु लिखे न ह की उमेन को वासा न देश
 ले विभ्रमि दैव यो धरै ॥ त्रिदुर्गं दं दं इन्द्रियं पशु ग्राहं गो व
 यो दधं ह्रीं तामा ज्ञेय होत र्य ज ॥ ६ ॥ होती यक्षस्त्रपेशा देवा
 नी मुत्तमं यज्ञो होती रां देवा कृवी सुयुजे दैव यो धरै ॥ जगती
 ती छंद इन्द्रियमं नु द्वाहं गो व यो धरै ह्रीं तामा ज्ञेय होत र्य ज ॥ ७ ॥
 होती यक्षस्त्रपेशा स्त्री स्त्री देवी ही रण्य की की रं ती र्ब हरी मं ही
 पति मि दैव यो धरै ॥ विराजं दं दं इन्द्रियं धनु गो व यो दधं

८

तामा ज्ञेय होत र्य ज ॥ ८ ॥ होती यक्षस्त्रपेशा तं सं तक्षारं पुष्टि वरु न भ्रुवा
 णि विभ्रं त पशु कृष्टि मि दैव यो धरै ॥ इन्द्रियं दं दं इन्द्रियं मुक्षालं गो व
 यो दधं ह्रीं तामा ज्ञेय होत र्य ज ॥ ९ ॥ होती यक्षस्त्रपेशा तं सं तक्षारं पुष्टि वरु न भ्रुवा
 शीत क्लृप्तु ह्रीं तामा ज्ञेय होत र्य ज ॥ १० ॥ होती यक्षस्त्रपेशा तं सं तक्षारं पुष्टि वरु न भ्रुवा
 यो धरै ॥ कुरु नं दं दं इन्द्रियं व शो वे ह ले गो व यो दधं ह्रीं तामा ज्ञेय हो
 त र्य ज ॥ ११ ॥ होती यक्षस्त्रपेशा ही कली र मि गृ ह पति पशु ग्राहं गो व यो
 विक्षत्र मि दैव यो धरै ॥ अति दं दं दं इन्द्रियं ब्र ह्मं दं पशु ग्राहं गो व यो



दधुद्वं सख्यं स्यु हो तर्प ज ॥ ११ ॥ देव बर्हि वयो धर्मे देव मिंद्रम वरु यत् ॥
 गाय या छंदसे द्विपं चक्षु मिंद्रवयो दधं दसु वने वसु धे ये स्य वे तु य
 ज ॥ ११ ॥ देवी द्वी री ययो धसु पुं शु मिंद्रम वरु यत् ॥ ११ ॥ देवी द्वी री
 द्विपं चक्षु मिंद्रवयो दधं दसु वने वसु धे ये स्य वे तु य ज ॥ ११ ॥ देवी द्वी
 री सान ता देव मिंद्रवयो धर्मे देवी द्वी री म वरु ता म ॥ अनु पु ना छंदसे व
 द्विपं चक्षु मिंद्रवयो दधं दसु वने वसु धे ये स्य वी लो य ज ॥ ११ ॥ देवी री
 धी वै सु चि मिंद्रवयो धर्मे देवी देव म वरु ता म ॥ ब्रह्मा छंद

६

दे से द्विपं चक्षु मिंद्रवयो दधं दसु वने वसु धे ये स्य वी लो य ज ॥ ११ ॥
 देवी उ र्जा हुं ती दु वे सु दु धे य पु सं देव यो धर्मे देवी देव म वरु
 र्दे बी पु यो छंदसे द्विपं चक्षु मिंद्रवयो दधं दसु वने वसु धे ये वी लो
 य ज ॥ ११ ॥ देवा दे व्या हो ती रा देव मिंद्रवयो धर्मे देवो देव म वरु ता म ॥
 त्रि पु ना छंदसे द्विपं चक्षु मिंद्रवयो दधं दसु वने वसु धे ये स्य वी
 लो य ज ॥ ११ ॥ देवी स्ति स्तः स्ति स्तो देवी री यो धसु प मिंद्रम वरु यत् ॥
 न र्ग सा छंदसे द्विपं चक्षु मिंद्रवयो दधं दसु वने वसु धे ये स्य वे तु य ज ॥ ११ ॥

देवो न राशः सो देवमिदं यो धर्षं देवो देवमवर्द्धय ॥ विरा
ज्यधर्षं क्षिप्यं रूपमिदं यो धर्षं देवो देवमवर्द्धय ॥ सुवने वसुधेयं स्यवेत्
यत् ॥ ८॥ देवो वनस्पतिर्देवमिदं यो धर्षं देवो देवमवर्द्धय
यत् ॥ क्षिप्यं धर्षं क्षिप्यं न गमिदेव सं यो धर्षं देवो देवमवर्द्धय
सु वने स्यवेत् यत् ॥ ९॥ देवं ब्रह्मिणीं लिना देवमिदं यो
धर्षं देवो देवमवर्द्धयत् ॥ ककुभा धर्षं क्षिप्यं यत् ॥ १०॥

9

इहै व योदधै सुवने व सुधेय स्पवे लुप जे ॥१०॥ देवोऽअ
 ग्निस्त्रिष्टु न देव मिदं वयो दधं दधं दं सुवने व सुधेय
 यो धेयं देवो देवमं वरु यत् ॥ अलिं दं दसां दं दं सैद्वि पंक्ष
 क्षत्र मिदं वयो दधं द सुवने व सुधेय स्पवे लुप जे ॥११॥ अ य
 मिमं द्या होतार मरुती ता यं य जं मनः पंचमं च्छीः पंचमं
 रोळा इव धं मिद्राय वयो ध से द्या गं म ॥ सुप द्या अ य

सं० सं० २८५०२ न० स० ३ वे ८३
१५९

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

देवो वनुस्पतिरभवत् दिं द्रायवयो धं से घा गेन ॥ अद्यंतमो द
स्तः प्रलिप्य च तारां भीदवी वध तपुरो का शौन ॥ ह्यमयः क
षे ॥ १२ ॥ शुचिमुष्मि हा प्राणमनुष्टु नाव लं ब ह त्या श्रोत्रं प
द्मा शुक्रं देवैः त्रिष्टु ना विधि ॥ जगत्या श्रुवं विरा जां रूपं दि
दि नयु मगं गकु कुभा यशो लिच्छं दसा क्षत्र मिं द्रायवयो धं से घा
गु मि द्रायवयो धं से घा गेन ॥ १३ ॥ इति संहिता यां त्रिंशति मो ध्या
या ॥ हो ना यक्ष ॥ ११ ॥ दिवं बहि ॥ १२ ॥ हो ना यक्ष स मि धानं ॥ दिवं बहि वयो ॥ १३ ॥

१९

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥